

Dato: 31. oktober 2025
Sagsnr.: 22/05990
Klagenr.: 1035313
Sagsbehandler: CBS

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**Miljø- og
Fødevareklagenævnet**
Toldboden 2
8800 Viborg

OPHÆVELSE i sag om regulativ for Resen Bæk i Viborg Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter vandløbslovens § 12, jf. 80, stk. 1.¹

Tlf.: 72 40 56 00
CVR-nr.: 37795526
Nævnets e-mail:
mfkn@naevneshus.dk
www.naevneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Viborg Kommunes afgørelse af 8. april 2022 om vedtagelse af ”Regulativ for Resen Bæk”, og hjemviser sagen til fornyet behandling i Viborg Kommune.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen kan anlægges ved domstolene.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelsen nr. 1217 af 25. november 2019 om vandløb.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet som senest ændret ved lov nr. 640 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 6. maj 2022 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Sportsfiskerforbund.

Klager har navnlig anført, at

- det er usikkert, om der tidligere har været grødeskæring i Resen Bæk,
- indførelse af grødeskæring i regulativet med begrundelse i hensyn til naturen, ikke giver mening,
- grødeskæringen kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 40, og
- regulativet er upræcist med hensyn til grødeskæringsmetode og omfang samt oprensning.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.5.

2. Sagens oplysninger

2.1 Området

Sagen omhandler den offentlige del af Resen Bæk, som har en samlet længde på 5.552 m, og er en del af Karup Å-systemet. Vandløbsstrækningen starter i skel mellem matr.nr. 2e, Resen By, Resen og matr.nr. 4h, Resenfelde, Frederiks, løber mod vest, og har udløb i Karup Å.

Den berørte vandløbsstrækning er omfattet af ”Regulativ for Resen Bæk, kommunevandløb nr. 24” vedtaget af Fjends Kommune den 6. december 1989 samt Fællesregulativ for kommunevandløb i Fjends Kommune 1993. Regulativerne erstattes af det i sagen omhandlede regulativ.

Det fremgår af Danmarks Arealinformation,⁴ at den omhandlede vandløbsstrækning er udpeget som § 3-beskyttet vandløb.

2.2 Natur- og planforhold

Den omhandlede vandløbsstrækning ligger inden for Natura 2000-område nr. 40 Karup Å, Kongenshus og Hessellund Heder, som er et samlet område bestående af tre habitatområder: H40 Karup Å, H226 Kongenshus Hede og H227 Hessellund Hede.

Af Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 40's afsnit 3.1 om de overordnede målsætninger fremgår det bl.a., at:

”Sammen med naturtypen vandløb med vandplanter sikres de dertil knyttede arter havlampret og flodlampret, med stærkt ugunstig bevaringsstatus samt bæklampret og odder, der begge har væsentlige og udbredte forekomster i området.”

⁴ Link til Arealinformation på Danmarks Miljøportal, <https://danmarksarealinformation.miljoeportal.dk/>.

Vandløbsstrækningen ligger konkret inden for habitatområde H226. Habitatområdet dækker Resen Bæk-systemet, og har bl.a. naturtypen "vandløb med vandplanter" samt "flod- og bæklampret" på udpegningsgrundlaget.

Videre ligger vandløbsstrækningen inden for habitatområde H40, som dækker omtrent de nederste 120 m af Resen Bæk, og derudover ligger H40 også opstrøms og nedstrøms den omhandlede vandløbsstrækning. Habitatområdet H40 har bl.a. naturtypen "vandløb med vandplanter" samt arterne "grøn kølle guldsmed", "hav- flod og bæklampret" på udpegningsgrundlaget.

Den omhandlede vandløbsstrækning er desuden forbundet til habitatområde H227, som ligger opstrøms udløbet af Resen Bæk i Karup Å. Habitatområdet H227 har bl.a. naturtypen "vandløb med vandplanter" samt arten "bæklampret" på udpegningsgrundlaget.

Resen Bæk er desuden målsat i bilag 1 til miljømålsbekendtgørelsen, hvor de berørte vandløbsstrækninger 06638 og 08764 er målsat til god økologisk og kemisk tilstand.⁵ Af vandområdeplanerne for 2021-2027 fremgår det af MiljøGIS,⁶ at den samlede tilstand for vandløbsstrækningen 06638 er ringe, hvilket er fremkommet af tilstanden for kvalitetselementet fisk. For vandløbsstrækningen 08764 er den samlede tilstand god, hvilket er fremkommet af kvalitetselementerne smådyr og fisk. Kvalitetselementerne makrofytter, alger (fytobenthos), nationalt specifikke stoffer og den kemiske tilstand er derimod alle ukendte for begge vandløbsstrækninger.

2.3 Sagens forhistorie

Udkast til det påklagede vandløbsregulativ for Resen Bæk var i offentlig høring i perioden 23. september til 18. november 2021. Klager fremsendte i perioden et høringssvar. Høringssvaret er i et vist omfang tilsvarende klagen, hvorfor det ikke er gengivet i sin fulde længde.

Klager har i høringssvaret anført, at indføring af grødeskæring med den begrundelse, at det sker af hensyn til naturen, ikke giver mening og ikke er godtgjort af Viborg Kommune. Grødeskæring vil ifølge klager derimod udgøre en forringelse, uanset hvor skånsom grødeskæring foretages.

I høringssvaret har klager påpeget, at Resen Bæk er omfattet af Natura 2000-området nr. 40, som indeholder tre habitatområder, der alle har naturtypen "vandløb med vandplanter", som en del af udpegningsgrundlaget. Det er efter klagers vurdering, hverken nævnt eller behandlet i regulativets redegørelse. Viborg Kommune har som konklusion i væsentlighedsvurderingen alene angivet, at én årlig grødeskæring ikke ville påvirke sammensætningen af vandplantearter, så den rykker en målsætningsklasse. Det giver ifølge klager ikke mening, at kommunen i deres vurdering af Natura

⁵ Miljømål fastsat i bekendtgørelse nr. 819 af 15. juni 2023 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

⁶ Link til MiljøGIS: <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3-2022>.

2000-området har henvist til målsætningsklasser i vandområdeplanerne, som har ophæng i vandrammedirektivet. En væsentlighedsvurdering af Natura 2000-områder skal efter klagers vurdering udarbejdes af hensyn til habitatudpegningen. Yderligere har klager fremhævet, at arterne hav- og flodlampret også er en del af udpegningsgrundlaget, hvortil kommunen har konkluderet, at grødeskæring ikke har nogen betydning på bevaringsstatus for de pågældende arter, uagtet kommunens beskrivelse af, at det er ukendt om havlampret findes i Resen bæk, samt at status generelt for flodlampret er ukendt. Klager mener ikke, at kommunen kan konkludere, at grødeskæring ikke vil have en effekt, når der ikke foreligger de nødvendige data for de to fiskearter. Ifølge klager skal der desuden for et nyt vandløbsregulativ i et habitatområde udarbejdes en habitatkonsekvensvurdering, hvis en sådan ikke tidligere er udarbejdet.

Ifølge klager bør det desuden præciseres i regulativet, om der overhovedet skal skæres grøde i vandløbet, og i så fald, om det kun skal foregå én gang årligt, og på hvilke strækninger. Videre har klager bemærket, at kommunen ikke har gengivet formålsparagraffen i vandløbsloven korrekt i redegørelsen for regulativet, og at der med den anvendte formulering sker en favorisering af afvanding i forhold til miljøhensyn.

Yderligere skal Viborg Kommune efter klagers opfattelse foretage en vurdering af regulativet i henhold til miljøvurderingsloven jf. flere afgørelser af 17. april 2020 fra Miljø- og Fødevareklagenævnet. Videre er det klagers opfattelse, at kommunen ikke har behandlet og taget de nødvendige hensyn efter anden lovgivning, herunder naturbeskyttelsesloven, miljømålsloven (habitatdirektivet), vandområdeplaner (vandrammedirektivet, herunder lov om vandplanlægning, bekendtgørelsen om miljømål, samt § 8 i bekendtgørelsen om indsatsprogrammer).

2.4 Den påklagede afgørelse

Viborg Kommune har ved afgørelse af 8. april 2022 vedtaget et nyt vandløbsregulativ for den omhandlede vandløbsstrækning for Resen Bæk.

Om baggrunden for afgørelsen fremgår det, at der er tale om en revision af det eksisterende regulativ, som indebærer at det tidligere naturvandløbsregulativ ændres til et vandføringsregulativ. Det fremgår af afgørelsen, at der i det tidligere regulativ ikke var faste bestemmelser om grødeskæring, men at der har været udført mindst én årlig grødeskæring af Resen Bæk. Der har dog ikke været fast krav til bredde, metode eller lignende.

Ifølge afgørelsen fra Viborg Kommune ekstensiveres grødeskæring med det nye regulativ til et minimum, hvor der maksimalt kan foretages én årlig grødeskæring, men kun hvis det sker for at forbedre tilstanden for grøn kølleguldsmed og hav- og flodlampretter. Forventningen er ifølge afgørelsen, at der de fleste år ikke gennemføres nogen grødeskæring. Strækningen gennemgås en gang i maj for fjernelse af eventuelle spærringer, f.eks. grødepropper, afbrækkede grene, væltede træer m.m., der skønnes at være til

gene for vandets frie løb. En eventuel årlig grødeskæring kan efter afgørelsen udføres i perioden 1. juli – 31. august.

2.4.1 Det påklagede regulativ

Det påklagede regulativ er vedlagt afgørelsen sammen med en række bilag, herunder en redegørelse for regulativet. I det følgende beskrives de dele, som Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder relevant for nævnets behandling af klagen.

Det fremgår overordnet, at der med regulativet indføres et fastsat krav til vandløbets vandføringsevne ved en teoretisk skikkelse. Af redegørelsens afsnit 5 er det oplyst, at regulativfastsatte dimensioner for vandføringsevnen i den grødefri periode er fastsat ud fra opmålingen fra 2019 og de regulerings- og restaureringsprojekter, der er gennemført efter vedtagelsen af regulativet fra 1989. Videre fremgår det, at der ved udarbejdelse af regulativdimensionerne er udført sammenlignende vandspejlsberegninger for Resen Bæk for det nye regulativ og opmåling fra 2019 for at sikre, at de afvandingsmæssige forhold ikke forbedres eller ændres væsentligt i forhold til eksisterende forhold.

Af regulativets afsnit 7.2 om grødeskæringsomfang fremgår det, at Resen Bæk skal henligge uden grødeskæring, men at der rent undtagelsesvist kan foretages én årlig grødeskæring, hvor formålet er at sikre gunstig bevaringsstatus for grøn kølleguldsmed og hav- og flodlampret. Eventuel grødeskæring skal ske ved hjælp af håndredskaber. I særlige tilfælde kan der anvendes en mejekurv af hensyn til åmændenes arbejdsmiljø, eller hvis anvendelse af håndredskaber ikke er praktisk muligt.

Om grødeskæringsmetoden i afsnit 7.4 fremgår det, at grødeskæring skal ske som strømrendeskæring, så grøden fjernes i vandløbets naturlige måde at strømme på, hvilket normalt kan genfindes som den dybe del af vandløbets tværprofil, der slynger sig fra side til side ned gennem vandløbet. Den grøde, der vokser uden for strømrenden, sædvanligvis de steder, hvor vandløbet aflejrer banker, efterlades. Grødeskæring kan dog ifølge afsnittet også ske i netværk (én til flere strømrender), der efterlader grødeøer i vandløbet og/eller langs bredderne, hvilket er illustreret i regulativets figur 4. Ifølge afsnittet skal den grøde der skæres, så vidt muligt skæres helt i bund for at begrænse genvæksten mest muligt. Ved grødeskæring skæres der efter regulativet primært i robuste grødearter som pindsvineknop, vandpest, smalbladet mærke mv. Så vidt muligt undlades det at skære i sårbare arter som vandaks, vandkarans, vandranunkel og vandstjerne.

Af regulativets afsnit 9 om oprensning fremgår det, at der kan ske oprensning af vandløbet til maksimalt 10 cm under den teoretiske regulativmæssige bund med tilsvarende reduktion i bundbredden, hvis hydrauliske beregninger jf. afsnit 8.4, viser en stigning i vandspejl på 20 cm eller mere. Oprensning af bundmateriale skal ske i perioden 1. august til 31. oktober,

og skal foretages under hensyn til vandløbets miljømål, og må som udgangspunkt kun omfatte sand og mudder. Oprensning begrænses så vidt muligt til vandløbets naturlige (slyngede) strømmende. Opgravningen udføres så vidt muligt med håndredskaber for at mindske skader på vandløb og brinker, samt hindre fjernelse af for meget materiale. Såfremt den nødvendige oprensning omfatter større mængder, kan vandløbsmyndigheden give tilladelse til at lade arbejdet udføre med maskine. I dette tilfælde skal der om nødvendigt foretages en manuel kantskæring, således at maskinføreren tydeligt kan se vandløbet og brinker.

2.4.2 Natura 2000-væsentlighedsvurdering

Viborg Kommune har ved vedtagelsen af det nye regulativ udarbejdet en Natura 2000-væsentlighedsvurdering for Natura 2000-område nr. 40, og dets habitatområder H40, H226 og H227. I det følgende beskrives de dele af væsentlighedsvurderingen, som Miljø- og Fødevareklagenævnet finder relevant for nævnets behandling af klagen.

I redegørelsens afsnit 6 til regulativet fremgår det, at idet der forsat som udgangspunkt ikke er nogen grødeskæring af Resen Bæk, forventes der også en uændret eller svag positiv påvirkning af miljøtilstanden, og derigennem bidragelse til opfyldelse af kravene om gunstig bevaringstilstand i habitatområderne. Med udgangspunktet i ingen grødeskæring er det kommunens opfattelse, at regulativet ingen indvirkning har på gunstig bevaringstilstand for flere af de arter, der lever i eller i tilknytning til habitatområdet, eksempelvis grøn kølleguldsmed.

Natura 2000-væsentlighedsvurderingen, der fremgår af redegørelsens bilag 5, er udarbejdet i tabelform, hvor der er angivet følgende overrubrikker i nedenstående rækkefølge:

- 1) Art/naturtype,
- 2) Tilstede nær projektet (ja/nej-form),
- 3) Foreløbig screening - mulig påvirkning (ja/nej-form),
- 4) Status,
- 5) Type af påvirkning,
- 6) Bemærkninger,
- 7) Habitatkonsekvensvurdering (ja/nej-form).

I tabellen er der for naturtypen vandløb med vandplanter og for arterne, grøn kølleguldsmed, samt bæk-og flodlampret angivet ”ja” - i rubrikken tilstede nær projektet. For ”havlampret” er tilstedeværelsen angivet som ”ukendt”.

Dernæst er der under status-rubrikken anført, at grøn kølleguldsmed har en ”stor bestand i Karup Å”, at bæk- og flodlampret er ”vidt udbredt i vandløbssystemet”. Status for flodlampret er angivet som ”ukendt”, og rubrikken for havlampret fremgår blank.

Om type af påvirkning fra regulativet er der i tabellen indsat ”grødeskæring”. I bemærkningerne for habitatområderne er det for naturtypen vandløb med vandplanter angivet, at:

”Det vurderes, ikke at én årlige grønslåning vil påvirke sammensætningen af vandplantearter så den rykker en målsætningsklasse”.

For grøn køllegræs er det i bemærkningsfeltet for habitatområderne og for arten som bilag IV-art angivet, at:

”Det vurderes ikke, at én årlige grønslåning vil påvirke arten på bestandsniveau, da der fortsat er uberørte områder med sandbunden, hvor laverne lever. Med regulativet sker der ikke fysiske indgreb i vandløbet. Regulativet vurderes derfor ikke at påvirke bestande væsentligt.”

I bemærkningsfeltet for bæklampret er det indsat, at:

”Det vurderes ikke, at én årlige grønslåning vil påvirke arten på bestandsniveau, da de med det nuværende grønslåningsniveau er registreret flere steder i vandløbet”.

For flodlampret fremgår det i bemærkningerne, at:

”Det vurderes ikke, at én årlige grønslåning vil påvirke arten på bestandsniveau, da de med det nuværende grønslåningsniveau er registreret i vandløbet”.

Om havlampret er det i bemærkningerne oplyst, at:

”Det vurderes ikke, at én årlige grønslåning vil påvirke arten på bestandsniveau, da det er en meget ekstensiv grønslåning.”

Afslutningsvist er der i rubrikken for vurdering af, om der skal udarbejdes en habitatkonsekvensvurdering anført *nej* for samtlige naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget.

2.5 Klagens indhold

Ud fra sagens materiale er der ifølge klager skabt usikkerhed om, hvorvidt der tidligere er skåret grøde i Resen Bæk.

Klager har hertil anført, at der er et misforhold mellem regulativet fra 1989 og kommunens bemærkninger til klagers høringssvar. I redegørelsen for regulativet fra 1989 er det beskrevet, at vandløbets faldforhold er så gode, at en egentlig vedligeholdelse ikke er nødvendig. På den baggrund blev det dengang besluttet, at vandløbet skulle henligge til et naturvandløb, hvorfor der ikke blev fastsat krav til skikkelse eller vandføringsevne. Kommunen har i høringsnotatet til sagen dog oplyst, at der har været mindst én årlig grønslåning i Resen Bæk i perioden, men at der ikke har været faste krav

til bredde, metode eller lignende. Klager har bemærket, at kommunen har svaret, at ”naturvandløb” efter kommunens opfattelse ikke er ensbetydende med, at der ikke sker grødeskæring, men alene at der ikke er fastlagt nogen krav herom.

Dernæst har klager påpeget, at det ikke giver mening, at Viborg Kommune, som grundlag for indføring af grødeskæring i det påklagede regulativ, har anført – ”at sikre naturen”. I forlængelse heraf har klager henvist til Viborg Kommunes vurdering af Natura 2000-områder og bilag IV-arter. Klager har også påpeget, at redegørelsen ikke indeholder en beskrivelse eller vurdering af, hvordan regulativet sammen med planlagte vandløbsindsatser, vil medvirke til at sikre målopfyldelse for Resen Bæk. Kommunen har alene oplyst, at der ikke for nuværende er målopfyldelse, men at det samlet set ikke forventes, at regulativet vil medføre et fald i niveau for kvalitetselementer. Efter klagers opfattelse er det ikke nødvendigt at indføre grødeskæring i et lille vandløb som Resen Bæk, der i gennemsnit har et fald på 2,6 ‰, som er en del af Karup Å-systemet, og hvor der på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området er ”vandløb med vandplanter”. På den baggrund opfylder regulativet efter klagers opfattelse ikke gældende krav og lovgivning.

I tilknytning hertil har klager bemærket, at vandplanter som kvalitetselement fremgår som ”ukendt” i tilstand på MiljøGis. Viborg Kommune har ifølge klager dog konkret viden om variationen af vandplanter i Resen Bæk, men vil af principielle årsager ikke anvende disse oplysninger i regulativets redegørelse - henset til økonomi - og at opgaven, om registrering og undersøgelse af flora og fauna ifølge kommunen, skal udføres af staten. Klager ønsker som følge heraf, at Miljø- og Fødevareklagenævnet skal forholde sig til, om kommunen ikke er forpligtiget til at føre tilsyn og undersøgelser som vandløbsmyndighed efter formålsbestemmelsen § 1, stk. 2 i vandløbsloven.

Endvidere har klager bemærket, at regulativet virker upræcist med hensyn til metode og omfang af grødeskæring samt udførelse af oprensning. Ifølge klager bør Viborg Kommune ud fra lokalkendskab overveje, om det i er nødvendigt at angive både ”håndoprensning” og ”mulighed for maskinoprensning” i regulativet. Det kan ifølge klager medvirke til tvivl om, hvilke muligheder regulativet fastlægger for oprensning. Klager ønsker, at det i stedet skal fremgå, at kommunen, hvis det findes nødvendigt, kan dispensere til at anvende andet end håndredskaber. I forhold til oprensning finder klager den fastsatte oprensningsperiode for bundmateriale i regulativet fra perioden 1. august til 31. oktober for urimelig lang. Perioden bør i stedet slutte 15. september af hensyn til gydesæson for fisk.

Klager har udtrykt en grundlæggende forvirring over det nye regulativ, idet klager finder det unødvendigt, at vedtage indførelse af én årlig grødeskæring - og så alligevel ikke. Såfremt Viborg Kommune ønsker at ”bekæmpe”

uønskede grødearter, er der efter klagers vurdering andre og bedre muligheder. Til støtte herfor har klager henvist til, at der er mange forsøg rundt om i landet bl.a. med pincet, som kan trække arter såsom pindsvineknop op med rødderne. Derudover er det et faktum, at grødeskæring favoriserer tilvæksten af uønskede arter. Det virker derfor som et paradoks, at kommunen har oplyst, at der er valgt grødeskæring af hensyn til naturen og ikke afvandingsforhold. Et regulativ uden grødeskæring ville ifølge klager have været en god mulighed for Resen Bæk.

Yderligere har klager påpeget, at regulativet fastsætter 2 m bræmmer, men at der fra 1. januar 2023 skal der være minimum 3 m bræmmer. Kravet kommer som en del af de nye EU-bestemte krav om God Landbrugs- og Miljømæssig Stand (GLM), som følger med den nye CAP-landbrugsreform.

2.6 Viborg Kommunes bemærkninger til klagen

Viborg Kommune har den 22. september 2022 bemærket, at det tidligere regulativ fra 1989 var et naturregulativ uden krav til vandløbets skikkelse, og at ombudsmanden i 2001 udtalte, at regulativer skal stille faste krav til vandløbets skikkelse, dvs. der skal være faste angivelser for bundbredde, bundkote og skråningsanlæg eller vandløbets vandføringsevne. På den baggrund har kommunen i et nyt regulativ fastsat teoretisk skikkelse.

I forhold til den anførte usikkerhed om, hvorvidt der tidligere er skåret grøde i Resen Bæk, har Viborg Kommune henvist til, at det i regulativet fra 1989 bl.a. fremgår, at vandløbet gennemgås to gange årligt, og eventuel grødeskæring udføres i perioden 1. juni-1. oktober. Videre fremgår det af det tidligere regulativ, at grødeskæringen skal udføres, så grøden fjernes i vandløbets naturlige strømmende, der (normalt) kan genfindes som den dybe del af vandløbets tværprofil, der slynger sig fra side til side ned gennem vandløbet, hvorimod den grøde, der vokser uden for strømmenden, sædvanligvis de samme steder, hvor vandløbet aflejrer banker, efterlades.

I forlængelse heraf har Viborg Kommune oplyst, at der har været foretaget mindst én årlig grødeskæring i Resen Bæk. Dette er et funktionelt krav og har ikke noget med vandløbets vandføringsevne at gøre. Vandføringsevnen omhandler det grødefri vandløb og oprensning af aflejret materiale - og her har der ikke tidligere været fastsat krav til Resen Bæk. Med det påklagede regulativ er der fastsat krav til vandføringsevnen. Der indføres altså ikke med det påklagede regulativ yderligere grødeskæring, men derimod en begrænsning af omfanget af grødeskæring. Kommunen tolker derfor klagers bemærkninger i den forbindelse som en misforståelse af begrebet mellem grødeskæring og vandføringsevne, og det er ifølge kommunen ukorrekt, når klager skriver, at der indføres en årlig grødeskæring.

Viborg Kommune har derudover oplyst, at der i forbindelse med regulativet er udarbejdet en Natura 2000-væsentlighedsvurdering. Fordi der ikke

findes nogen formkrav til, hvordan en væsentlighedsvurdering skal udarbejdes, har kommunen udarbejdet en skabelon, som forventes brugt generelt ved regulativ revisioner.

Viborg Kommune ønsker, at Miljø- og Fødevareklagenævnet ved sagen tager stilling til, om Natura 2000-væsentlighedsvurderingen opfylder betingelserne i habitatdirektivet. Hertil er angivet, at det er afgørende, ikke blot for Viborg Kommune, men også resten af landets vandløbsmyndigheder, at få fastlagt opgaveomfanget ved væsentlighedsvurderinger i forbindelse med regulativrevisionsarbejdet.

Om baggrunden for, at den valgte Natura 2000-væsentlighedsvurderingsskabelon (i tabelform) har Viborg Kommune anført, at skabelonen bygger på, at væsentlighedsvurderingen skal være let overskuelig og kortfattet, alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget oplistes, vurderingerne foretages med udgangspunkt i den eksisterende viden, påvirkningstypen benævnes, og der laves en kort prosatekst med vurdering af den eventuelle påvirkning, der indsættes link til det brugte baggrundsdata, og nederst er indsat en tabel i forhold til vandrammedirektivets målsætning.

Rent principielt ønsker Viborg Kommune også Miljø- og Fødevareklagenævnets stillingtagen til, hvornår der er målopfyldelse i et vandløb, jf. vandrammedirektivets bestemmelser. Hertil har Viborg Kommune fremhævet, at i tilfældet med Resen Bæk er der overordnet ikke målopfyldelse, fordi der er strækninger, hvor kvalitetselementerne fisk og bentiske invertebrater kun har moderat tilstand. For blandt andet makrofytter er tilstanden jævnfør forslag til vandområdeplan for 2021-2027 desuden ukendt, men Viborg Kommune vurderer ikke, at en ukendt tilstand medfører manglende målopfyldelse. Hvis det var tilfældet, skulle langt de fleste vandløb, markeres med manglende målopfyldelse fordi viden om blandt andet fytobenthos er mangelfuld. Skulle Miljø- og Fødevareklagenævnet nå til den konklusion, at viden om vandløbs makrofytter er nødvendig for sagens behandling, har kommunen oplyst, at staten senest har lavet en undersøgelse den 18. juli 2019 (denne undersøgelse indgår ikke i udkast til vandområdeplanen for perioden 2021-2027). Når denne undersøgelse køres igennem DVPI beregneren (udviklet af NIRAS) fås en EQR-værdi på 0,54 og dermed målopfyldelse på makrofytter (se bilag 1). Endelig er det også Viborg Kommunes formodning, at når vandrammedirektivets målsætning for makrofytter er opfyldt, så vurderes den gunstige bevaringsstatus for ”vandløb med vandplanter” også at være opfyldt (jævnfør afsnit 2.7 i habitatvejledningen 2020). Viborg kommune er først blevet opmærksom på denne viden efter regulativets vedtagelse og har først selv købt adgang til NIRAS’ DVPI beregner i juli måned 2022.

I forhold til klagepunkterne har Viborg Kommune videre bemærket, at en afgørelse efter vandløbslovens ikke må *hindre* målopfyldelse jf. formålsbestemmelsen i vandløbslovens § 1, stk. 2 samt indsatsbekendtgørelsens § 8, stk. 1 – og derfor ikke konkret skal medvirke til at sikre målopfyldelse.

I tilknytning hertil har kommunen påpeget, at målopfyldelse af overfladevand sker igennem vandplanlægningen, som gennemføres af staten, og at kommunerne i den opgave alene er en slags entreprenør for staten.

Videre har Viborg Kommune i forhold til klagepunktet om kommunens tilsynsforpligtigelse i forhold til de miljømæssige krav bemærket, at det er staten som gennemfører overvågning af tilstanden af overfladevand jf. § 2, stk. 1 og stk. 2 i overvågningsbekendtgørelsen.⁷ Kommunens tilsynsforpligtelse for vandløb følger af vandløbslovens kapitel 11 og omfatter ikke regler om systematisk tilsyn eller kontrol. Det er således op til vandløbsmyndigheden at fastlægge nærmere regler herfor bl.a. i et vandløbsregulativ. Kommunen har med det nye vandløbsregulativ for Resen Bæk fastlagt, at der føres tilsyn umiddelbart efter, at eventuel grødeskæring af vandløbet er færdigmeldt. Tilsynsforpligtelsen omfatter dermed ikke overvågning og vurdering af den økologiske og kemiske tilstand for vandløbet. Kontrol af vandløbets vandføringsevne skal ske på grundlag af vandløbets teoretiske skikkelse, fastlagt i den grødefri periode.

I forhold til klagepunktet om, at der er en upræcis beskrivelse af grødeskæring og oprensning, har Viborg Kommune gjort opmærksom på, at formuleringen omkring grødeskæring er præciseret efter bemærkninger fra klager. Der kan således rent undtagelsesvis foretages én årlig grødeskæring. Forventningen er, at der de fleste år ikke gennemføres nogen grødeskæring. Kommunen vurderer ikke, at formuleringen er upræcis, da regulativet inkl. redegørelse skal læses i helhed.

Med hensyn til eventuel oprensning af Resen Bæk vil Viborg Kommune vurdere det ud fra, om vandføringsevnen er overholdt. Med en tolerance på 20 cm vandspejlsforskel mellem kontrolopmålingen, regulativdimensioner og vandløbets gode faldforhold, er det kommunes forventning, at det ikke bliver eller kun i sjældne tilfælde er nødvendigt at foretage oprensninger. Før en eventuel oprensning kan igangsættes, skal det undersøges, om oprensning og oplægning af oprenset materialet eventuelt kræver dispensation/tilladelse i henhold til anden relevant lovgivning herunder naturbeskyttelseslovens § 3 og EU's habitatdirektiv og vandrammedirektiv. Årsagen, til at der i regulativet er indsat muligheden for maskinkraft ved store oprensninger, er ifølge kommunen for at tilgodese åmændenes arbejdsmiljø. Det vil ikke være lovligt at lade åmænd gennemføre så tungt og gentagen ensidigt arbejde ved håndkraft.

Eventuel oprensning er desuden begrænset til perioden 1. august til 30. oktober og Viborg Kommune har vurderet, at der med denne begrænsning i perioden er taget hensyn til fiskenes gydesæson. Fredningstiderne for laksefisk i ferskvand er fastsat til perioden fra 16. november til 28. (29.) februar, hvilket ikke er i konflikt med den fastsatte oprensningsperiode.

⁷ BEK nr. 1001 af 29. juni 2016 om overvågning af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder.

Kommunen fastholder, at det er nødvendigt med begge oprensningssmetoder, og at perioden tager hensyn til laksefiskene.

Yderligere har Viborg Kommune anført, at afgørelsen om vedtagelse af det påklagede regulativ er truffet den 8. april 2022, og at nye regler om 3 m bræmme først gælder fra 1. januar 2023, og endnu ikke er implementeret i en ny bekendtgørelse. Ifølge kommunen er det ikke tydeligt, om bræmmen vil blive hjemlet i vandløbsloven - eller udelukkende er et krav for landbrugets støtteordninger. Landbrugsstyrelsen har den 15. juli 2022 til kommunen bekræftet, at kravet vil blive rettet mod landmænd, der søger støtte.

2.7 Nye oplysninger under sagens behandling

Viborg Kommune har på foranledning af Miljø-og Fødevareklagenævnet den 31. marts og 14. maj 2025 indsendt oplysninger til dokumentation for hidtil gennemført grødeskæring i Resen Bæk.

Viborg Kommune har oplyst, at der før 2017 ikke har været gemt registreringer af grødeskæring på en struktureret metode. Derfor er det ikke muligt for kommunen at finde konkrete datoer for, hvornår der er sket grødeskæring i perioden før 2017. Ifølge kommunen har der dog i hvert fald siden 2008 været skåret grøde mindst én gang årligt i vandløbet.

For perioden 2017 og frem til 2024 har Viborg Kommunen indsendt en tabel, hvori kommunen har anført årstal, grødeskæringsdato og eventuelle bemærkninger. Af den udarbejdede tabel kan det udledes, at der i perioden 2017-2024 er sket grødeskæring én gang årligt i enten juli, august eller september afhængigt af det konkrete år, og at der generelt har været en gennemgang af vandløbet i maj.

Viborg Kommune har supplerende til nævnet oplyst, at registrering af datoer for grødeskæring jf. ovenstående tabel, er foretaget igennem kommunens fremdriftsprogram, som er udviklet af rådgivningsvirksomheden WSP. Her melder entreprenøren ind, hvornår grødeskæring er dels opstartet og dels afsluttet. Kommunen har i den forbindelse indsat to eksempler som screenshots fra årene 2017 og 2024.

I forlængelse heraf har Viborg Kommune oplyst, at kommunen kun foretager stikvis kontrol af den udførte grødeskæring. I tilfældet med Resen Bæk findes der ifølge kommunen ingen tilsynsnotater fra besigtigelser af udført grødeskæring i perioden 2017-2024. Der er videre bemærket, at det er kommunens egen entreprenøraftdeling, der udfører den praktiske vedligeholdelse i bækken, og som tager billeder af den udførte vedligeholdelse undervejs. Funktionen med dokumentation med billeder er dog først indført inden for de seneste år. I den forbindelse har kommunen vedhæftet billeder i tilknytning til udført grødeskæring dateret i 2024.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, 1. pkt., i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over. Det fremgår dog af forarbejderne til bestemmelsen, at nævnet har mulighed for og efter omstændighederne pligt til at inddrage andre forhold end det, der er klaget over, f.eks. spørgsmålet om overholdelse af gældende EU-ret eller grundlæggende forvaltningsretlige grundsætninger.

Det følger endvidere af § 11, stk. 2, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse til de væsentligste forhold.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i denne klagesag fundet anledning til at behandle regulativets påvirkning af Natura 2000-område nr. 40.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har ikke taget stilling til sagens øvrige klagepunkter, jf. herved § 11 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

3.2.1 Det retlige grundlag

Et regulativ er retsgrundlaget for administrationen af offentlige vandløb, og vandløbsmyndigheden skal således følge regulativets bestemmelser.

For at kunne håndhæve bestemmelserne kræver det, at bestemmelserne er så klart og præcist formuleret, at der ikke kan herske tvivl om, hvorvidt de er overholdt eller ej. På den måde sikres det også, at lodsejere m.fl. kan følge med i, hvorvidt vandløbsmyndighedens administration af vandløbene er i overensstemmelse med regulativerne.

Ifølge habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1, 1. pkt., skal der forud for, at der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i § 7, foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer eller projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Det fremgår af § 8, stk. 3, nr. 1, at udarbejdelse og vedtagelse af vandløbsregulativer, tillige er omfattet af § 6.

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 1. pkt. Viser konsekvensvurderingen, at projektet vil skade Natura 2000-området, kan der som udgangspunkt ikke meddeles godkendelse til det ansøgte, jf. habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 2, 2. pkt.

Bestemmelsen i habitatbekendtgørelsen implementerer bl.a. habitatdirektivets⁸ artikel 6, stk. 3.

⁸ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.

EU-domstolen fortolker bestemmelsen sådan, at myndigheden skal foretage en vurdering af, om det kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke den udpegede lokalitets gunstige bevaringsstatus væsentligt (væsentlighedsvurdering). Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der, såfremt projektet ønskes fremmet, foretages en nærmere vurdering (konsekvensvurdering).⁹

De kompetente myndighed giver kun tilladelse, såfremt der er opnået visshed for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger for den omhandlede lokalitet, og at det først forholder sig således, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at projektet ikke har skadelige virkninger for den omhandlede lokalitets integritet.¹⁰

Ved en sådan vurdering finder forsigtighedsprincippet anvendelse.¹¹ Det er ikke muligt at udskyde stillingtagen til, om et projekt kan påvirke et Natura 2000-områdes udpegningsgrundlag i henhold til habitatbekendtgørelsens §§ 6-9.¹²

3.2.2 Vurdering af den konkrete sag

Miljø- og Fødevareklagenævnet konstaterer indledningsvist, at Viborg Kommune har indsendt dokumentation, som efter nævnets vurdering viser, at der i en længere årrække - i hvert fald siden 2008 - i den tid, hvor vandløbet regulativmæssigt har henligget som naturvandløb, har været grødeskæring på den omhandlede vandløbsstrækning én gang årligt. Nævnet har derfor lagt dette til grund for prøvelsen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at Viborg Kommune ikke i tilstrækkeligt omfang har redegjort for og begrundet regulativets påvirkning af Natura 2000-område nr. 40.

Herved har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at alene grødeskæring er anført under type af påvirkning i væsentlighedsvurderingen. Hertil bemærker nævnet, at regulativets afsnit 9.1 giver mulighed for oprensning af vandløbsbunden. Viborg Kommune ses ikke at have foretaget en vurdering af, hvorledes oprensning påvirker udpegningsgrundlaget i væsentlighedsvurderingen. Oprensningsperioden ses alene at inddrage hensyn til gydesæson for laksefisk. Nævnet bemærker i den forbindelse, at lampretlarver ligesom nymfer af grøn kølleguldsmed graver sig ned i vandløbsbunden, hvor de opretholder sig i flere år grundet deres livscyklus. Dertil bemærker nævnet, at grøn kølleguldsmed, udover at være omfattet af udpegningsgrundlaget for habitatområde H40, også er en bilag IV-art, hvorefter dets yngle- og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges.

⁹ Dom C-127/02 af 7. september 2004 (Waddenzee-dommen), præmis 45.

¹⁰ Waddenzee-dommen, præmis 61.

¹¹ EU-Domstolens dom af 11. april 2013 i sag C-258/11 (Sweetman), præmis 48.

¹² Miljøstyrelsens habitatvejledning til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Nævnet bemærker i tilknytning hertil, at det ses som en central antagelse ved kommunens vurdering af påvirkning af grøn kølleguldsmed, at der med regulativet ikke sker fysiske indgreb i vandløbet.

Miljø- og Fødevareklagenævnet er opmærksom på, at Viborg Kommune har anført, at før en eventuel oprensning kan igangsættes, skal det undersøges, om oprensning og oplægning af oprenset materialet eventuelt kræver dispensation/tilladelse i henhold til anden relevant lovgivning, herunder EU's habitatdirektiv. Det er nævnets vurdering at en stillingtagen til om oprensning kan påvirke Natura 2000-området i så fald udskydes, hvilket ikke er foreneligt med habitatreglerne.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har også lagt vægt på, at Viborg Kommunes vurdering af regulativets påvirkning af Natura 2000-området er foretaget ud fra en forudsætning om, at der maksimalt foretages grødeskæring én gang årligt - som hidtil. Nævnet bemærker, at der med det påklagede regulativ indføres én undtagelsesvis årlig grødeskæring på vandløbsstrækningen, men at der ikke ses foretaget en vurdering af, hvordan den tidligere udførte grødeskæringspraksis har påvirket Natura 2000-området. Efter nævnets opfattelse bør der, hvor der ikke tidligere er foretaget en sådan, foretages en vurdering af regulativets samlede påvirkning af bevaringsmålsætningerne for det beskyttede område. Det er ikke tilstrækkeligt at vurdere, om et nyt regulativ i sig selv medfører ændringer på området. Nævnet bemærker i den forbindelse, at hav- og flodlampret i den gældende Natura 2000-plans afsnit om overordnede målsætninger er beskrevet i ugunstig bevaringsstatus.

Videre har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at der ikke fremgår nærmere oplysninger om habitater for grøn kølleguldsmed og lampretter til belysning af placering, kvalitet og population. Af væsentlighedsvurderingen fremstår status for hav- og flodlampret generelt som "ukendt"/blank (ikke udfyldt), mens grøn kølleguldsmed, flodlampret og bæklampret uden nærmere angivelse er oplyst til stede nær projektet. For grøn kølleguldsmed er alene oplyst, at der forsat er uberørte områder med sandbund, hvor larverne lever.

Yderligere har Miljø- og Fødevareklagenævnet lagt vægt på, at det af regulativet fremgår, at der alene må grødeskæres, hvis det sker for at forbedre tilstanden og sikre gunstig bevaringsstatus for grøn kølleguldsmed samt hav- og flodlampret. Efter nævnets opfattelse er der dog ikke redegjort tilstrækkeligt for, i hvilke tilfælde og efter hvilke kriterier, der kan ske grødeskæring, herunder hvilke konkrete forudsætninger Viborg Kommune har for at fastslå, hvornår grødeskæring er til gavn for arterne. Herunder er det ikke belyst, hvorfor selektiv grødeskæring af mere robuste vandplanter såsom pindsvineknop, vandpest, smalbladet mærke mv., vil være miljømæssigt bedre af hensyn til grøn kølleguldsmed samt flod- og havlampret. Med formuleringen i regulativet overlades det efter nævnets vurdering til vandløbsmyndigheden at skønne, hvornår vandløbet kan grødeskæres. Nævnet

finder, at regulativet dermed ikke i sin form er tilstrækkeligt præcist og klart fastlægger hvornår, og i hvilket omfang, der kan grødeskæres.

Derudover foreligger der efter Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering ikke en tilstrækkelig begrundet vurdering af, hvorledes regulativet vil påvirke naturtypen vandløb med vandplanter. Kommunen har alene anført, at regulativets grødeskæring efter kommunens vurdering ikke vil medføre, at det rykker en målsætningsklasse i henhold til vandområdeplanerne. Vurderingen ses dog ikke nærmere begrundet. Nævnet bemærker i den forbindelse, at vandområdeplanerne og indsatsbekendtgørelsens § 8 kan være et afgørende bidrag for en Natura 2000-vurdering. Der skal dog foretages en konkret habitatvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, jf. herved forsigtighedsprincippet, hvorefter myndigheden skal sikre sig, at det kan afvises, at en plan eller projekt skader områdets integritet, dvs. myndigheden skal have vished for, at aktiviteten ikke har skadelige virkninger.¹³ Vandplanernes indhold tilsidesætter således efter nævnets vurdering ikke habitatbekendtgørelsens krav om at foretage en konkret væsentligheds-/konsekvensvurdering.

På baggrund af ovenstående finder Miljø- og Fødevareklagenævnet, at Viborg Kommunes afgørelse lider af en retlig mangel.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at nævnet som følge af afgørelsen ikke har taget stilling til det af klager i øvrigt anførte, herunder gennemførelse af regulativet i henhold til øvrig lovgivning, såsom eksempelvis naturbeskyttelsesloven. Nævnet bemærker dog i forhold til klagen, at kommunen ud fra sagens oplysninger særskilt har udarbejdet en screeningsafgørelse for miljøvurderingspligt, hvilken ikke ses påklaget til nævnet.

Til det af Viborg Kommune anførte om stillingtagen til Natura 2000-væsentlighedsvurderingens form og opfyldelse af habitatdirektivets betingelser samt det anførte om en principiel stillingtagen til, hvornår der er mål-opfyldelse i et vandløb, bemærker nævnet, at nævnet som klageinstans alene behandler og tager stilling til omstændigheder i konkrete klagesager.

3.3 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.4 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Viborg Kommunes afgørelse af 8. april 2022 om vedtagelse af ”Regulativ for Resen Bæk”, og hjemviser sagen til fornyet behandling i Viborg Kommune.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

¹³ Habitatvejledningen afsnit 4.6.2.1 om Væsentlighedsvurdering og en samtidig vurdering af påvirkning af vandforekomster omfattet af vandplanlægningen.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Viborg Kommune (Teknik og Miljø, sagsnr. 20/32716) samt for klager via klageportalen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på <https://mfkn.naevneneshus.dk>. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Jette R. Uhrenholt
Stedfortrædende formand